

poštenim priprostim Bohinjcem izveličavno nemško kulturo cepila. Za to kulturo pa se lepo zahvalujemo. Mi potrebujemo le kulturopašnikov, ki so nam živa potreba, pa smo potem dobri prijatelji.

Narodne stvari.

Nemško uradovanje v kranjskih deželnih uradih.

Ker se je po sklepu od 10. januarija 1879. leta nemškutarski večini našega deželnega odbora zljubilo, skoraj po vsem nemščino vpeljati v deželne urade, se ve da — kakor je v zadnjem deželnem zboru poslanec dr. pl. Schrey trdil — „brez žaljenja enakopravnosti slovenskega jezika“ ne bo napačno, nekoliko pojasniti nujno potrebo, korist in važnost tega sklepa, in pa spravljalnost, katero naši ustavoverci v tem sklepu nam nasproti prinašajo:

Iz zgodovine slovenskega uradovanja posnamemo tukaj sklep deželnega zbora od 21. oktobra 1869. leta, kateri se glasi:

1. Uradni jezik pri vseh uradnih deželnem odboru kranjskemu podčinjenih je od 1. januarija 1870. leta počenši jezik slovenski.

2. Izvršitev tega sklepa se nalaga deželnemu odboru in njemu se ob enem prepušča, da izjeme, ako bi bilo potrebno, stavlja in v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru o tem poroča. —

Kako se je ta sklep formalno rešil, kažejo sledeča, v seji deželnega odbora dne 4. februarija 1870. leta sklenjena vodila:

Od 1. marca 1870. leta počenši je slovenski jezik uradni jezik v vseh pod deželnim odborom stoječih uradnih. Izjeme od tega pravila so sledeče:

1. Vložni zapisnik je slovensko-nemšk, to je po jeziku, v katerem so dohajalne vloge pisane, le registraturno kazalo naj se piše za zdaj nemški.

2. Nemško se na Kranjskem piše nemškim občinam, vojaškim uradnim in pa takim privatnikom, o katerih se za gotovo vé, da ne umejo slovenskega jezika; — zunaj Kranjskega se nemško dopisuje vsem uradnim, le deželnemu odboru goriškemu in uradnim trojedne kraljevine se dopisuje po slovensko.

3. Nemške vloge strank in uradnih se rešujejo po nemško, slovenske pa po slovensko.

4. Sejini zapisniki deželnega odbora se pišejo slovenski ali nemški, kakor je sporočilo odbornikovo slovensko ali nemško.

5. V vseh opravilstvih, ki tičejo zaklad zemljiške odveze in posilno delalnico, je uradni jezik nemški.

6. Deželnemu računarstvu je v vseh administrativnih opravilih uradni jezik slovenski, v kontrolnem uradovanju pa za zdaj in sicer do marca meseca 1871. leta nemški, od marca 1871. l. počenši bode slovenski; med časom bode deželni odbor po posebni komisiji za to skrbel, da se računstvu in blagajnici potrebno imenstvo (terminologija) določno ustanovi.

7. Proračuni različnih zakladov, ki se deželnemu zboru predložijo, kakor tudi računski sklepi ustanovnih zakladov so slovensko-nemški.

8. Uradovanje deželne blagajnice je v vsem, razun opravilstva v zakladu zemljiške odveze, slovensko.

9. Deželnim dobrotnim zavodom veljajo za občenje z uradnimi in strankami v deželi in zunaj dežele gledé rabe slovenskega in nemškega jezika ista pravila, ki so navedena pod številkami 2) in 3). —

Ta pravila so se vsem pod deželnim odborom stoječim uradnim in napravam gledé uradnega jezika kot vodilo, po katerem se imajo ravnati, naznanila.

Že formalna rešitev dotičnega zborovega sklepa kaže, da takratna narodna večina deželnega odbora je domačemu miru na ljubo nemškemu uradnemu jeziku večí delokrog po izjemah pustila, kakor jih je pa praviloma izključenemu uradnemu jeziku „slovenskemu“ pri uradovanju ostalo.

A tudi tega še ni bilo zadosti! Vsled nezmožnosti mnogih uradnikov in vsled tega, da se je od predsedstva deželnega odbora izključno nemški jezik rabil, in najbolj še vsled lanskih novih volitev, katere so še tri slovenskega jezika nezmožne, oziroma temu jeziku smrtno sovražne odbornike posadile na odborniške sedeže, bil je že po praksi skoraj izključno vpeljan nemški jezik v vse deželne urade, kar tudi najjasneje priča do malega z nemškimi spisi napolnjena registratura.

Toda vse to še ni zadostovalo našim „spravoljubnim“ in „pravičnim“ ustavovercem. — Raztrgali so karto tolerance od 4. svečana 1870. leta, — raztrgali so še bolj tolerantno prakso in vrgli so jo v obraz paragrafu 19. temeljnih postav, v obraz spravoljubnemu našemu narodu!

Mi nimamo vzroka, obžalovati ta sklep ustavovercev, — mi tukaj konstatiramo samo ta čin njihove miroljubnosti, da naš narod ne pozabi, da so ustavoverci raztrgali ono karto, ki se sme zvati „karta tolerance“, — in našim nasprotnikom že zdaj damo zagotovilo, da nam ne bo nikdar več skrb karto to krpali, kakor smo jo dozdej krpali iz gole želje po notranjem miru, ampak da se bomo vprihodnje držali vse in stroge naše pravice v deželi, ki šteje nad 9 desetink slovenskega naroda, komaj eno desetinko pa nemških prebivalcev.

Jezikoslovne stvari.

Kaj smo? in česa hočemo?

Tako vpraša gospod profesor —η iz Rusije v sestavku: „Jezikoslovne opazke“ (gl. let. „Novic“ št. 3, str. 22), v katerem po vsi pravici pobija nasvet gosp. M., da bi predlog v in dotične sestave pisali, kakor Hrvatje, z u ter tako približali se jim.

Gospod —η je poslednja leta sè svojimi zanimljivimi pismi, iz katerih veje samosvestno cenjenje slovanske vrednosti, a sosebno svojimi živahnimi opisi junških del in slavnih podvigov ruskega vojstva, marsikateri list naših „Novic“ okrasil in povzdignil. Zato sem jaz uže dolgo želel, da bi se vzvidelo njemu (ali drugemu komu, kdor živi v enakih okoliščinah bodi na Ruskem, bodi Hrvatskem ali v Srbiji), spregovoriti časih katero tudi o slovstvenih rečeh, da bi se i Slovenci okristili s tem, kar in kakor on — znajoč oba jezika — uvidi in najde, da je pravo in veljavno, ter namerjam pozneje povrniti se k tej stvari in tanje razložiti, kako menim, da bi si lahko zadobil veliko zaslugo.

Nego za omenjeni nasvet, djal bi jaz, bila je prevelika čast, da se je kdo celó iz Rusije zoper njega oglasil, kajti med nami se menda nihče ni zmenil za-nj. In res, kako bi mogli mi sami iznebiti se lepega predstva, ki nam so ga odkrili in ohranili veljavni gramatiki (gl. na pr. Metelko str. 144 in 145) ter bi, — kakor prav pravi gosp. —η, — potrebili iz našega jezika „še tisto malo, kar so mu tujci pustili obščega s slavjansko večino?“ Kdo ne zna razločka, na pr. med: urezati ali usekati vejo, vrezati ali vsekati znamenje va-njo itd.?

No, ker se v gori zadetem sestavku in tudi po drugih slovenskih listih kjekod namikuje nekaj tacega, kakor je približevanje jezikov, mena knjižnega jezika, izbor občnega literarnega je-